

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre ..	1 „		

Az orgona a kultusz szolgálatában.

Nem volt idő az emberiség életében, nem volt korszaka az eszmélni tudó embernek, melyben szívének szent érzelmeit, lelkének fonséges gondolatait dicsérő áldozatul Istennek nem adta volna. Tudomány és művészet már az idők kezdetétől az Ur szolgálatában állanak. Az istenség eszméje lelket adott a tudománynak és ez a Felséges fogalmának ismertetésével törekedik az emberiség szívét a dicséret és hála szent érzelmeivel éltetni. A művészet életet lehel a természet néma tárgyaiba, miáltal míg egyrészt a hatalmas, örökké élő Istenről tesz bizonyosságot, addig másrészt az ember egész valóját az Ur imáadására hangolja.

És valóban illő dolog is, hogy valamin a tudomány, úgy a művészet anuak szolgálatába álljanak, ki a tudományok és művészetek Ura, Istene. Azonban valjon hol történhetnék ez fonségesebb módon, mint ott, hol a megtestesült Isten minden nap leszáll az új szöveg étség vérontás nélküli kálváriájára és a hol nemcsak istenségét, de emberségét is egészen elrejti? Az elrejtett istenség és emberség fonségének kifejezést kell adni nemcsak a természet, de a művészet minden kincsével. Es éppen ide czéloznak az ének és a zene. Ez okból művelték idők kezdetétől a művészetnek e két ágát, mint két iker-testvért az emberek. S ki nem tudja, ki nem érezte, hogy a zenének legfonségesebb eszköze az orgona?

Hisz ez nyomatékot ad az éneknek, lendületet kölcsönöz a szív magasztos érzelmeinek, ösztönzi a lelket az igazság keresésére és az örök irgalmu Isten imáadására hangolja az embert.

Ha van fogalom a szép ama fokozatának kifejezésére, hol lelkünk nemcsak gyönyörködik, de egyszersmind valami kibeszélhetlen meghatottság uralja lényünket és ezen fogalmat a bölésészet a „fonséges“ elnevezéssel jelzi: akkor az orgona a kultusznak oly fonséges szava, melynek hatása alatt a buzgó szív a rettenetes Istentől az irgalom vigaszt kéri. Az orgona az istentisztelet magasztosságát fokozza, de csak addig, míg lelkét az egyházi ének képezi. Azonban megszűnik emelni az áhitat szent érzelmeit, mihelytt szavából hiányzik a kultusz jellege, és a művészet törvényei szerint való compositio csak akkor ragadja el az emberi lelket, ha vissza tudja adni az egyház magasztos szellemét.

Avagy nem ide czéloz-e a tridenti egyetemes szentszínatnak ama határozata, mely szerint a templomból kizárandó az oly orgona-játék, melybe valami tisztátalan vagy kicsapongó vegyítettnek, hogy így Isten háza valóban az legyen, a minek mondatik. (Conc. Trid. Sess. XXII.) Ezen ítéleten még az újabb korban sem változtatott az egyház, sőt nehegy profanáltassék a mennyei áldozat színtere, a templom, hol az érzékiség poros saruit le kell vetnie minden belépőnek, mint egykor Mózesnek parancsolva lett Horeb hegyé a hely szentsége miatt, boldog emléktű IX-ik Pius pápa szigorúan meghagyja a németországi szent Caecilia egyesülethez intézett leiratában, miszerint „az isteni szolgálatnál oly zene használtassék, mely alkalmas az emberek elméjét áhitat, vallásosság és a mennyeiek iránti tiszteletre gyulasztani, hogy az Isten dicsősítése megfelelő módon történjék“.

És ha ezen meghagyások betartatnak, oh mennyire fonséges az orgona szava és mily üdvös hatást gyakorol az irgalomért esdő bűnös szívére! Terhelje bár lelkét valakinek a hitetlenség bűne, tagadta meg bár az ő Urát, Istenét, mint egykor Péter apostol; volt bár valaki testvér-gyilkos mint Kain, lett bár házasságtörő, mint Dávid király, lázadjon fel bár valaki apja ellen, mint egykor Absolon és akarjon bár valaki menekülni — mint egykor Jónás: ha templomba lép és az orgonának magasztos hangja a könyörülő Isten vigasztaló szavát szívéhez juttatja, megkezdnek lazulni lelkének bilincsei mint egykor sz. Péter lánczai a jeruzsálemi templomban. S valamin Jerichó városának falai Jozsue badseregének trombita szavára omladozni kezdenek, úgy repedeznek fonséges szavára a bűnös ember gonoszságának piramisai, melyek előle Istent a kegyelem napját elzárák. Ha a bizonyításnak „a fortiori“ módja valahol bevált, úgy véleményem szerint itt legerősebben bizonyít, midőn sz. Agoston ra hivatkozom.

Nem kísérté ugyan még az orgona fonséges hangja sz. Agoston korában az egyházi éneket, nem fokozta magasztosságától a hives lelkébe varázsolt illetséget és mégis így ir vallomásaiban sz. Ambrushoz: „Mennyire sirtam hymnusaid és szenténekeid mellett, mélyen megnatva édesdeden zengő egyházad dallama által. A hangok fülembé hatottak és az igazság szívembe lön csepegtetve, az áhitat fellángolt érzelme könnyeimben tört elő és én oly boldognak éreztem magamat általa“. (August. Confess. I. IX. c. b.) De nemcsak a nagy tudomány és finom műveltségű Agostonra volt ily hatással

Szent Ambrus magasztos éneke, ki mint az ékesszólásnak utólérhetlen nagy mestere könnyen megérthette a himnuszok elragadó dallamából az egyház hívó szavát, hanem maga a a durva, elfásult kedély sem tud elzárkózni eme főséges hatás elől.

„Jusztina császárné megparancsolta poroszloinak, hogy sz. Ambrust lánczra verve hozzák eléje. A szent a templomba menekült, a nép követte jó atyját, rohannak a pogány katonák is, berontanak a templomba, hogy innen huzcolják rabságra a szent püspököt. De ime az egyházi éneknek édes hangjai meghatják a durva katonák szívét, térdre hullva jelentik, hogy ők is keresztények lesznek“. (Bogisich. A ker. egyház ősi zenéje.) Tehát a műveletlen emberi szív is enged az egyház főséges zenéjének.

S vajlon mi következik innen, a bizonyításnak fen jelzett módja szerint? Az a könnyen felismerhető igazság, hogy a kereszténység első századaiban nem villogott volna oly gyakori rémséggel a hóhérok bárdja, nem öntözte volna oly sok ártatlan vér a földet: ha a keresztények dicsőenékét az orgona főséges hangja kísérte volna a sötét börtönök fene-kétől a vérpadig. Mert ha a pogány katonának kegyetlen dü-be azonnal megszűnt, mihelyt a vérpadon az isteni hitnek szent éneke felhangzott, mily csodás lett volna eme hatás, ha a pogány császárok és királyok szívébe orgona kíséré-tében juthatott volna a felséges Isten eszméje.

Az orgonának főséges hatását a nagy egyházfejedelmek már a hetedik században felismerték és magok a császárak is vetélkedve siettek az Ur dicsősége iránti buzgalmat orgona által fokozni. Hiteles adatok igazolják, hogy már Vitalianus pápa idejében (669) a nyugati egyház orgonák által emelte az isteni tisztelet magasztosságát. Maga kis Pipin, a frankok jeles királya, kimondhatlanul örvendett a Konstantin görög császártól ajándékba nyert orgonának és el is helyeztette a compiegnei sz. Kornél templomában. Az aacheni dómban Nagy Károly idejében orgona kísérettel magasztalták Istent. VIII. János pápa a kilencedik század második felében orgonát kért a freisingeni püspöktől. Így jött nem sokára a kultusz szolgálatába az orgona és már a X-ik században alig volt Európában egyes nagyobb dóm, melyben az orgona közre nem játszott volna az Ur dicsősé-gének emeléséül. (Lásd Bogisich. A ker. egyház ősi zenéje.)

S hogy édes hazánkat se feledjem, e szempontból is büszkén mondhatjuk nagyoknak dicső királyainkat. Ők, az apostoli szellemű férfiak, kik éltek és haltak népük boldogságáért, semmit sem mulasztottak el, mi az isteni vallás által megszentelt földön a magyart boldoggá tebette. És míg a hazát megtarták e nemzetnek, addig másfelől e hon gyermekének szívét a vallás magasztos ihletével Istenhez emelni sietének. Nem említek mást, csak Zsigmond királyt, kinek orgonistája és templomi előéneke Miklós győri kanonok volt. Avagy tán hivatkoznom kell másra is? Büszkén fordítom a történet lapját Mátyás király korára, kinek udvarából Venturini Péter, IV-ik Sixtus követe az isteni tisztelet végéül ezt írja Rómába: „Elpirultam, midőn láttam, hogy a világi fejedelem isteni dolgokban túlszárnyal minket.“

Hála a nemzetek nagy Istenének, hála a magyar nemzeti geniusznak, mi e tekintetben még méltók vagyunk dicső őseinkhez, s ha más nemzetek a kultusz szolgálatában főségesebben alkalmazzák is az orgonát, azért buzdó szívünk

dicső imája eget kér számunkra mindannyiszor, valahányszor lelünk az orgona magasztos hangján Istenhez szállva, a mennyei örömek bonába betekinthet.

Kovács Mihály, plebános.

A gyergyói választási mozgalmakhoz.

A forradalom talajára lépett és Isten ellen hadat üzent szabadkőmives magyar kormány radikális egyházpolitikája kell, hogy nemcsak az alvó, hanem meghalt jobb érzésű katolikuskokat is életre ébreszse és az önvédelem küzdő-mokjára hívja.

Elég volt már a megalázkodásból, elég volt már a meggyalázásokból, elég volt a türelem és megalkuvásokból, melyekből hosszú idő óta önvesztünkre, mint a fájdalmak mindennapi kenyereből tengettük nyomorult életünket.

Mivel loyálisabbak voltunk zsidók és szabadkőművesekkel ölelkező liberális urainkkal szemben, annál szemtelenebb módon hágtak nyakunkra. Tizenketőt ütött az óra. Hazánk és egyházunk felszentelt épületeibe dobták a forradalom, a felforgatás üszkét, hogy az ezen talajból felburjánzó anarchizmust, szocializmust, szabadkőművességet a szé-kely családok szentélyébe is bevezetve, felforgassák bérces hazánkat és ősi kath. egyházunkat is, melyeknek léte a hamis jelszavak czéggére alatt kockára van dobva s melyeknek léte vagy bukása egymástól elválaszthatlan.

Ugy látszik Gyergyó hazafisága és ettől elválaszthatlan katolicitása nem sokára próbára lesz téve. Szomorubb napokat készítettek elő számunkra a szabadkőmives kormány és a szabadkőmives kormány ostoresapásai alatt nyugvó, annak forradalom elveivel és eszméivel megterhelt szekerét előre toló „jó katolikuskaink“, mint a János Zsigmond vallásujtó, a hit és lelkiismeret szabadsága ellen reánk tödülő hadai és a székelység hóhérai, kik ős szé hely nemzeti szabadságunkat akarják megfojtani és fojták a máde-talvi vérfürdőben, mert akkor egyenkint majd polgári jogainkat és szabadságunkat támadták meg, most mindkettőt, hazánkat és egyházunkat, ezek polgárainak és hívőinek nemzeti alkotmányunk által biztosított lelkiismereti és polgári szabadságát s mi annál fájóbb, akkor idegen elemek, most nemzetünk önfiai támadták meg és viszik egy bizonytalan kimenetelű, de elmaradhatlan véres katasztrófa elé. A ki szelet vet, az vihart arat. A kormány és az ő hatalmasai elvetették az egyenetlenség magvát, jön az aratás, vajha akik vetették, azok és ne az ártatlanok aratnák le!

De csüggedésre nincs még ok. El még nemzetünk Istene, ki velünk harszolt a multban, ő velünk lesz a jelen küzdelmeiben is, s ha vaksággal büntetvén meg a mi, magukat „jó katolikus“-oknak nevezett vezetőinket, a büntetést általánossá, nemzetivé kívánja tenni, abban is megnyugsunk; de elhárítására felhasználunk minden, a törvényesség határai közt megengedett módot, eszközt és alkalmat. Az igazságot egy időre lehet csak elnyomni; az embereket le lehet puskáztatni, karhatalmossal megfélemlíteni, de az igazság felkél és élni fog; a börtönöket is tele lehet tömetni, az egyházak vagyonát, melyre már nálunk fáj egyeseknek a foga, el lehet kobozni, a „klerikalizmust“ meg lehet törni, a tekintélyt lerombolni, oda lehet kiabálni: „mi köze a papoknak a házassághoz“ stb., csak aztán a mik ezek után kö-

vetkeznek, azok, — úgy tudjuk a történelemből, — hogy azokat fogják első sorban sujtani és vérbe fűrösztetni, kik az erre vezető eszméknek és elveknek hatalmas szájhősei és apostolai valának. Ha ennek kell jönni reánk és nemzetünk-re, ha a francziákra hivatkozónak egy a francia forradalomhoz hasonló magyar forradalomhoz van kedvök, ám jöjjön, kiállunk mindenkor, mint álltunk egykoron, de megteszünk ellene mindent, ami módunkban áll. Ime a szervezkedés, a munkás, a tevés ideje itt van.

A „M. A.“ által jelzett könyvatos lap jelentéséből, de egy biztos forrásból is azt olvassuk a „Csiki Lapok“ 33. számában: „Budapest aug. 14. (délután 5 óra) Mikó Arpád főispánsága mégis csak eldülő félben van, még pedig az ő javára, ha sikerül a belügyministerrel elhitetni, hogy a képviselőségben utódjául a gyergyó-szentmiklósi kerületben báró Jósika Samut meg lehet választani. Itt a központban — Budapesten — nem ismerik a gyergyói hangulatot s könnyen felülnek Mikó Arpád biztatásainak. Pedig a gyergyói kerület hamarabb elfogadná kormánypárti jelöltnek még Pulszky Agoston fanatikus lutheránust is, mint báró Jósika Samut, ki az erdélyrészi katolikus státus világi elnöksége mellett rászavazott a főrendiházban a katolikus dogmával ellenkező kötelező polgári házasságra. Ha ezt lutheranus teszi, nem lehet rossz néven venni tőle; még azt is el lehetne tűrni, ha Jósika lemondott volna az elnöki állásról és úgy adta volna szavazatát a javaslatra: de megtartani a kath. státus világi elnöki állását s ugyanekkor megszavazni az igaz hitű katolikusok érzelmeivel és hitágazataival ellenkező polgári házasságot, ezt nem lehet egyébként tekinteni, mint kihívásnak a katolikusok álláspontjával szemben; úgy lát, szik a feleletet Gyergyóból várja s azt meg is kapja, Budapesten legalább ez az általános vélemény: egy csufos verésében“.

Ha valósul az, hogy Mikó Arpád, a híres mameluk megkapja a nagyon kényes és rózsák belyett tövissel kínákozó udvarhelymegyei főispánságot, egy újabb bizonyíték lesz arról, hogy „az egyházpolitikai javaslatok a társadalom jeketésebb egyedeit is felszínre kerítették.“

Bizonyára ez megjutalmazása azon véresszájú radiális beszédének, melyet 1893. május 25-én Csikvármegye törvényhatósági bizottságának közgyűlésén a vármegyei házában tartott, mely egyveleg-beszédében vallásilag magát egyuttal jó katolikusnak és az egyház s papság legdühösebb ellenségének, polgárilag mint a kameleon, majd hitű mameluknak, majd nemzeti, majd 48—49-es pártinak, majd dühös Kossuthistának mutatta be, s mely alkalommal a hivatalos vármegye 19 szótöbbséggel bizalmat is szavazott a kormánynak az egyházat üldöző politikájért. Ő vala „a vármegyében a legderekabb legény, a leghősebb bazafi, ki a polgári házasság és a vallásnélküliségi törvényjavaslatok mellett lehangosabban“ kiabált s az országházban azokat meg is szavazta.

No és aztán még az lenne igazi szégyene és gyalázata a gyergyói katolikus választó polgároknak, hogyha Mikó Arpád után, ki szakítva ősei hitével, vallásával, a választól elválaszthatlan hazafias tradícióival s kath. egyházzal — gunyt ütött választóin a lelkiismereti és polgári meggyőződésével azoknak adott szavával, bizalmával és kérésével, ellenük szavazott és szöszegő, hitlen lett, — éppen báró Jósika Samu jöjjön vagy őt választanák meg, ki a fen-

tebbiek szerint basonló vallás- és hitelvi frázisokon meúvén keresztül, alig lehetne másabb Mikónál.

Vagy azt hiszi valaki, hogy a ki ősi Istenét, vallását, hitét, egyházát oly hitlenül ellöki, ellene harcra kell, azt elárulja, az ellenségnek oda játsza, az hü, az megbízható, egy kerület képviselőjére képes képviselő, bazafi lehet? Soha, soha és soha. A hazafiság eszméje a hitűség, a valláserkölcési érzelmek szilárd kiforrottságát annyira feltételezi, hogy az ezek nélkül alig képzelhető. A vallás érzelmeitől elgondolt, az azokból nem forrásozott és azokból nem táplálkozó hazafiság csak hazugság, csak ámitás, mely a népek boldogítására, denem boldogításra való. Azért a gyergyói választó polgárok a mai viszonyok között önmagukon már megtanultva nem engedik magukat kétes existenciák által megtévesztetni.

Vagy még maig is azzal ámitják magukat, a mi polgári házasságos „jó katolikus“aink, hogy az nem sérti a katolikus egyház hitelveit, midőn ők beállottak az egyház-üldözők sorába, letagadták az egyháznak örök időktől valott házassági elvét és szentségi jellegét, nem szakították el ezzel magukat az egyháztól, vagy azok a hitelvek olyan szegre akasztható valamik, hogy a melyik a mi szenvedélyünknek nem tetszik, ellökjük, a melyikbe pedig nem ütünk bele a mi féktelenségünk, azt még ideig öráig, míg arra is rákerül a sor, megtartjuk és élünk tovább, mint „jó katolikus“ok minden gond nélkül. Ha az állam vagy haza egyetlen törvényét sem lehet átbágni anélkül, hogy az áthágás következményeit magunkra ne vonjuk, ne ámita senki azzal magát, hogy az egyház örök törvényeivel vagy éppen magával az Istennel így játszani, gnyolódni lehetne.

Sokra nézve maga az Isten és a halhatatlanság eszméje és az erkölcsi rend igen terbes; de azért valamint az Isten volt, van és lesz, úgy az erkölcsi rend sem szűnik meg nébány hittagadó „jó katolikus“ kedvéért, kik a szabadkőműves kormány égise alatt nagyokat rugnak azon egyházon és döngetik a on falakat, melynek emlőin és kegyelemfalatain, s melyeknek védő árnyékában, mint a mi fundatiózn felnötteink nagy része lettek azzá, a mik és rugdolóznak ott, a hol vannak.

Gyergyói kath. választó polgárok, — ha jön a válság és megpróbáltatások órája, — legyetek résen!

Ha angyalok szállanak le az égből s azok hirdetik nektek, hogy az egyházpolitikai törvényjavaslatok s főleg a polgári házasság és vallásnélküliség nem sérti lelkiismereti szabadságunkat, kath. hitelveinket és más jogainkat, mondjátok meg szemökbe, hogy hazudnak, bamis ámitók és csalók, kik lelkünket akarják kárhozatba dobni, magyar kath. egyházunkat megsemmisíteni és hazánkat vérbe fullasztva kitörülni az élő nemzetek és népek sorából.

A lét és nemlét kérdése előtt állunk. Még a legkisebb bogárnak is joga van az önvédelemre. Nem mi tüzünk a harcot, de azt felvenni és önmagunkat védeni kötelességünk!

Egy népet, egy nemzetet gazdaggá, művelté, szabaddá, és így hatalmassá tenni — a világtörténelem tanúsága szerint a napirenden lévő nemzetiségi és felekezeti zaklatások, a lelkiismereti és polgári szabadság elnyomása, az anyagi erők tulbajtott igénybevétele, a hatalommal való visszaélés

soha sem bizonyultak alkalmas módnak és eszközöknek. S hála Istennek, vannak még ezen önző és kufár világban is jó lelkek, kik a nemzet jobb sorsa iránt egészséges érzéssel bírnak, kiket a bürokratizmus kötelei nem nyűgöznek. Ilyen jelölttel a választás esetére már a gyergyői atyafiak is bírnak, csak legyenek emberek a gáton.

Siculus.

Hát mit csináljunk, ha egyszer nincs!?

(Vége.)

Igazán örvendetes mozgalom az, mely az egyházi művészetek ismét felélesztésére törekszik és mind építészetben, mind szobrászat- és festészetben a stílszerűtlen, a szentélybe nem illőt a templomból kiküszöböli. Csak az a főbenjáró hiba ékteleníti el azt a magában dicséretes törekvést, t. i. hogy az egyházi művészetek elsejét, a liturgikus istentisztelet által, melynek lényeges alkotórésze, a szó szoros értelmében liturgikus művészetté lett egyházi zenét részben, vagy teljesen szem elől téveszti, elhanyagolja. Pedig a zenén és éneken kívül minden egyéb művészet csak díszítésére van a templomnak, az áldozat, az istentisztelet helyének, mely nélkül a liturgikus istentisztelet egészen szabályszerűleg meg lehet tartani. Nem úgy az ének nélkül. E nélkül és első sorban is a gregorián dallamok nélkül, a hogy azok elő vannak írva a missalé-ban, nagy vagy énekes misét tartani nem lehet, nem szabad, ép oly kevéssé, mint rossz, értéktelen, ügyetlenül előadott orgonálás és éneklés vagy népénekek használása által azt megszejteleníteni, profanálni, s liturgikus jellegéből kivetköztetni.

Ha templomok építésénél, restaurálásánál, azok díszítésénél nem számolunk a nép művészi (?) ízlésével és nem bódulunk — mi nagyon helyes is — a nép akarátának, akkor még kevésbé tegyük ezt akkor, midőn az egyházi zenéről van szó, már csak azért sem, mert ez szigorúan liturgikus dolog. Más művészetekhez még szólhat a hívő, de a liturgikus művészethez nem szólhat, ez tisztára az egyház dolga; in liturgicis egyedül csak az egyház akarata, elhatározása, ítélete a döntő, mely előtt meg kell hajolnia mindenkinek.

Ha egyszer jobb irányban halad és tökéletesítve, rendezve lesz képezdéinkben az egyházi zene- és énektanítás, és megfelel a követelményeknek, kerül akkor majd gregorián-énekes is, nem egy, hanem száz is. Akkor nem fognak e tekintetben megelégedni azzal, a mit nevelésügyi korlátoltságban nyújt bárki egyházi zene és ének tekintetben ezen korántsem a közömbösség és járatlanság vagy nem törődés takargatására irt szép szavak szerint: „quantum potes, tantumade“, hanem megadva a szavaknak az igaz értelmet, haladni fognak nálunk is már egyszer azon szép és szent téren, melyet egyházi zenének mondanak és a mely téren mi magyarok oly szörnyű mód hátra vagyunk a külföldi katolikusoktól.

Bár az a sok iskola- és nevelésügyi bizottság, mely nap nap után gyűlésezik s majd ezen, majd azon a tökéletlenségen vél javítani, eszmélne egyszer fel és tenné a zenetanítás hiányait is megbeszélése tárgyává, ugyazintén beváló tanerők, kik az életben és gyakorlatban igazolták tehetségeiket, alkalmazásáról gondoskodnék. Bár fontolnák meg azt azon mérvadó és illetékes körök is, kik vezértplomaink harangjait szokták

megválasztani, gondolva arra, hogy az a székesegyházi énekar egyrésztben és első sorban hivatva van ugyan, szabályszerűen, a leglelkismeretesebben tartva magát az egyház rendeleteihez — az Isten dicsőítésére és imáadására; de e mellett működésével nevelnie, nemesítenie kell egyházi zene dolgában azt a fiatal levisereget is, mely ott a székesegyház mellett készül szent feladatára és a papi pályára, és mely hivatva van a jó s igaz egyházi zene evangéliumát kivinni a nép közé és ott hirdetni „opportune et importune“ ugyazintén odahatni, hogy mielőbb Magyarországon is új énekeket, a mostaninál jobbat és szebbet, Istennek tetszőbbet énekeljenek az Urnak.

Zárszóképen ne feledjük el mi katolikusok Schmid Gergely, a müncheni Gregorianum-intézet lánglelkű rectorának ama nagy jelentőségű szavait, hogy a Gregorianumot meghonosítani valamely községben manap annyit tesz, mint a községet ismét keresztényenyé, igazán katolikussá tenni.

Ismétlem tehát, hogy a Gregorianum minden egyházi zenének alapja, az annyira szükséges egyházi zene reformjának elsőkeléke. Ezt úgy a hogy kell, képezdéinkben és papnevelőintézetinkben meghonosítani, s ez akkor egy jobb zenei szellem, egy jobb zenei ízlés és az igaz zeneművészet felébredését fogná jelenteni; oly örvendetes ébredést, mely szende szép hajnalpirképen vetne jótékony fényt kulturális életünk előmozdítását célzó nevelési rendszerünkre, mely nevelési rendszer ének és zenetanítás nélkül száraz és sivár, és eredményeiben épen egy sinyli annak hiányát, mint a nap világától és melegtől elzárt növényzet.

Tornyay.

Egy nem pártolt segélyalap gyűlése.

A róm. kath. és gör. kath. tanítók országos segélyalapjának központi bizottsága 1894 évi augusztus hó 23-án tartotta meg tizedik, s a beszámolás alapján jubiláris gyűlést Budapesten a közp. papnevelő intézet dísztermében.

Mindössze 13 bizottsági — tehát kevés számú tag részvétele mellett folyt a tanácskozás 9 órától d. u. fél 2 óráig. A bizottság elnöke nsgos Roszival István esztergom egyh. m. apát-kanonok utalva a bizottság sok oldalú és fontos teendőjére, rövid beszéddel nyitotta azt meg. — Előadatott és tájékoztató végett közlöm, hogy a seg. alap szabályai hiányosok, kiegészítésre várnak; de mivel annak módosítása hosszabb időt vesz igénybe, a bizottság felmerült esetekre szóló s az alapszabályt pótló elvi jelentőségű határozatok hozatalára volt és van utalva. Elvi jelentőségű határozat szerint következőleg: „seuki kántor tanítónév nem választható, na az orsz. segély alapnak nem tagja.“

Ezen határozat, mely szerény véleményem szerint nélkülöz minden jogosultságot, az alap terjesztés gyorsításában és minden körülmények között való biztosításában lelné magyarázatát.

Ezen indoklással küldetett fel a memorandum a főm. bibornok Herczegprimás urhoz is, kéretvén a végrehajtás czélunk és a tanítók érdekében.

Am a mily szép, annyira merész, jobban erőszakos törekvés; mert bár a tanítók jó czélra történendő gyűjtését követeli, hogy őket szorultságukban gyamolthassa, figyelmen kívül hagyja azt, hogy vannak egyes oly kerületek melyek egy s más czéllal alakított segély alappal bírnak melyek ér-

dekkörébe megfelelő jog és kötelezettséggel szintén tanítók tartoznak.

Innen magyarázható a segély alappal szemben mutatott közöny, innen van, hogy pl. a veszprémi egyházmegyéből, annak somogyi kerületéből kevés tagja van.

Tudva van pedig, hogy az orsz. segély alap, a tanítók díja: évi 50 kr befizetésével nem annyira alapot gyűjt, mint inkább jogzimet ad a tanítóknak arra, hogy hozzá segélyért, vagy ösztöndíjért folyamodhassanak, s bár igaz az is, hogy az alap segélyében bizonyosan és mindenki oly módon részesülhet 3 év határára belül csak egyszer folyamodhatván, hogy az addig befizetett tagsági díja kilencz tisztesen visszatérül, mégis fenti elvi határozat és annak a püspöki kar által történendő végrehajtása jogtalan mindaddig, míg a 76.287 fr. alappal bíró és vezér szerepre hívott orsz. segély alap, a cél fenntartásával önmagában nem egyesítheti a vidéki egyleteket.

A tanítók jelen anyagi viszonyok között képtelenek 3—4 helyi érdekű és 2 orsz. érdekű alapot pénzáldozattal támogatni.

A helyi érdekű, temetkezési, költözködés esetére szóló stb. egyleteken kívül ott vannak a fiókkörök, kath. v. megyei jelzővel bíró tanító egyletek, mindannyian csaknem egy céljal előre a tanítók, előre az ország jólléte érdekében, de mindannyian egy akarattal saját anyagi erejük növelése érdekében is.

Az országos alapok: tanítói nyugdíjalap, kath. segély-alap stb. szintén pénzáldozatok árán adnak jogot a segély ösztöndíj, vagy nyugdíj élvezetére. Hol lehet már most, kérdem, olyan tanító, ki mindezek támogatására elég erős lehetne, s ki bizhatnék abban, hogy minden helyről kikapja osztályrészét? — Azon körülmény, hogy az orsz. segély-alap — a nyugdíjalapot most nem érintem — jelen szervezet mellett most tájékozatlan, sok tanítót elutasít kérésével, csökkenti a bizalmat ezen országos segélyalappal szemben, míg a helyi érdekű, fent részletezett alapok támogatására épen azon ok sarkalja, mert ezen szűkebb körben minden tag viszonyai ismeretesek, s segélyben a tények alapján méltóan részesíthetők.

Legjobb ajánló levele a kath. tanítók orsz. segélyalappal a vidékiekkel szemben, hogy erős, hogy 10 év alatt, a nagyméltóságú püspöki kar által 1884 évben letett 20.000 frtot 76.287 frt 16 krra emelte, s jótékony más adományokból is növekedvén, úgy működött, hogy 10 év alatt a tanítók által tett évbefizetések (1800—2500 f.) ellenében 37.234 frt 38 kr. segélyt és ösztöndíjat osztott ki tagjainak.

Lehetetlen itt meg ne emlékezni mélt. és föltisztelendő Begovcsevics Róbert egri fölszentelt püspök urról, — kinek a bizottsági ülésen személyesen tett jelentéséből fenti számadatokat merítém, — ki 10 év alatt nagy szorgalommal, kiváló kitartással és mindenek fölött álló szeretetével ezen alapot a tanítók részére erőssé tette, ki díjtalanul fáradozott és nagy és nemes volt jelen gyűlésen is arra, hogy már agg kora daczára sem állott elő kimerültségével, hanem az alap kezelésére továbbra is készen nyilatkozott. Ha a tanítók hájlaja kellőképpen nem jutalmazhatná, Isten áldja meg érte!

Hogy ily nagy eredménnyel szemben a kath. tanítók

legnagyobb része közönyös volt, annak oka az is, hogy alapszabályai s működési tere, s jelenleg bemutatott nagysága előttük ismeretlenek. Épen azért fent már említett elvi határozaton kívül tájékozásul felemlitem a többit is, hogy lehető széles körben megismerjék, s a segély alapot méltó pártolásban részesítsék.

Az elvi jelentőségű határozatok hozatalára, mint említém, az alapszabályok nem elég részletesek voltak és azon körülmény adott okot, hogy az alap növekedtével működési tere is szélesbedett. Ezért kellett meghatározni a közp. bizottságnak, hogy:

2. A ki a tan. képzőintézetet már elvégezte, tovább ösztöndíjra jogot nem tarthat; mert a segély alap célját elérte, mikor egy embert olyan pályára segített, hol kenyerét megkeresheti.

És itt újra megállhatunk!

A közp. bizottság ezen határozatával sem volt elég következetes. Elismerem, hogy nagy jótétemény oly pálya befejezéseig ösztöndíjazni valakit, hol kenyerét megkeresheti.

De ha a tanítóképző befejezése után például a paedagogiumban való tovább tanulást (honnan polg. iskolákra, tan. képzőkre, és siket-néma intézetekre, tehát nagyobb kenyerre lehet menni) megakasztja, a gymnasium után pedig az egyetemre, vagy papnöveldebe való mehetést előmozdítja, meg gondolta-e a közp. bizottság, hogy egyik esetben alapszabályszerű jogában az *apát* (tagot) rövidíti meg, másik esetben pedig ugyanezt viszi előre.

Miért jobb egyik tag a másiknál? A segély alap célja a tagot, teher viselőt, tehát a tanító-család-apát részesíteni jótéteményekben, s mégis ha egyikhez a véletlen egy gymnasiumot, papnövelde vagy egyetemet rendel közelebb azt segélyezi, ellenben azt, ki ezen intézeteket tőle mért nagy távolsága és költséges volta miatt meg nem közelítheti, a polg. iskolát, áll. képezdét, paedagogiumot pedig eléri, ezt semmi szín alatt sem hajlandó segélyezni. Vajjon igazság-e ez?! Szerintem nem!

Jó lesz azért az alapszabályok módosítását sürgetni, s javítás közben az efféléket figyelemre méltatni.

3. A ki a szegényalap jótéteményeiben olyan korig részesült, honnan mint egyéves önkéntes katonává lett, ezen egy év leforgása után és csak akkor folyósítatik számára az addig élvezett ösztöndíj, ha a tisztvi vizsgát letette, s az arról szóló bizonyítványt bemutatja.

4. A segély-alap tekintettel lévén a segélyre jogosult tagok nagy számára, csak 50 frtos évi ösztöndíjakat ad s utalványoz ki, a bemutatott jó bizonyítványok alapján. Bukott tanuló ösztöndíját veszti.

5. Az óvónő-képző intézet növendékei is jogosultak a segélyalap ösztöndíjaira.

Ez a határozat Dr. Komlós Ferenccs esztergom megyei kanonok, fötanfelügyelő ur kitaró pártolásiának köszöni létrejöttét. Nagyobb vita volt efelett, s végre is azon elv győzött, hogy az a tanító, ki jobb mód hiányában csak óvónő-képzőbe adhatja leányát, mint tag ép oly jogosult a segélyre, mint bárki más, a ki tanító-, vagy tanárnő képzőt választhat saját leánya számára.

Még felhozott az alsó foku iskola, melyhez kevés előképzettség kívántatik. — De nagy czélok elérésére hívott szakpálya, volt rá a felelet. — Határozat tehát áll!

6. A 8. 10. 15. §-ok alapján kérvényezők hivatalból visszautasítandók.

7. A folyamodó kérése alapján igazolni köteles papjával azt, hogy indokai igazak.

8. Azon folyamodvány, melyhez tagsági könyvecske nem csatolatik, vagy a melynek tulajdonosa az utolsó 3 évben segélyben részesült, figyelembe nem vétetik.

Tájékozással megjegyzem, hogy a segély csak időleges, tehát a folyamodó indokolt egy esetére szól, míg az ösztöndíjazott sikeres tanulása jussán a pálya befejeztéig jár.

9. Azon segély összegek, melyek decz. 21-ig fel nem vétetnek, az alap javára visszamaradnak.

Ezen bizottsági ülés 14 új ösztöndíjat és 100 tanítónak 20-20 frtos segélyt szavazott meg. Ugyanakkor két tűzvész által nagyon megkárosított tanító részére 50-50 frt. rendkívüli segélyt adott. Elhatározta továbbá, hogy ezen 10 éves jubilaris ülés jegyzőkönyvét a pénzkezelő káptalan személyese méltóságos és főtiszt. Begovesevics Robert püspök ur jelenlétével, valamint az elvi jelentőségű határozatokkal egybefogva 1000 példányban kinyomatja és a tanegyletnek megküldi.

Az alap elnöki bejelentés szerint boldog emlék Márkus Gyula püspök 500 frt. és Szőke Sándor áldozatkész tanító egri tanító jóságából 60 frttal, ez évben is növekedett. Utóbbi egy kis munkájának tiszta jövedelmét adta az alapnak.

Ugyancsak Szőke Sándor adta elő az Eger vidéki tanító-egylet egyhangu határozatát, mely szerint a központi bizottság a segély és ösztöndíjak osztásánál inkább a vidéki tanítókra legyen tekintettel; mert a városiak rendszeren jobb fizetéssel és iskola közelben vannak, míg a vidéki tanítóság épen a hely miatt el van a taníttatás ezen könnyebbségtől zárva s a mellett még fizetése is kevesebb.

Bizottság a tagok jogainak egyformaságára való tekintettel ezen indítványt, bármily üdvös is volna keresztülvitele, elveti és napi rendre tér.

Bejelentett, hogy a portómentesség megnyerése végett a m. kir. kereskedelemügyi minister urhoz küldött memorandumra kedvezőtlen válasz jött. A minist. leirat felolvasása után bizottság újabb felirat küldését határozza el, mert az Eötvös alapnak van kedvezménye.

A segély alap a jótékonyág gyakorlására más módot is ápol saját hatáskörében. Egy kath. árvaház létesítésére gyűjt részt az egyenesen e célra küldött adományok, részint a központi bizottság által évenként ide utalt összegek okos felhasználásával, minek mi kath. tanítók igazán örvendhetünk, mert az árvaalap már 10.000 frtnál nagyobb, s mert árvaink vallásos nevelése ezen árvaházban biztosítva lesz. Fontos dolog ez a mostani vesztettül szegény és liberális világban.

Midőn még felemlitem, hogy a segély alap bizottsága az erdélyi tanítókkal nagyon mostobán bánt, hogy csak két tanító és az is rendszeren kívül kapott most segélyt, mert az egész egyházmegyéből elkésztetten mentek fel folyamodványaik, nem mulasztbattam el szeretettel kérni t. kartársaimat arra, hogy ezen segélyalap jövő munkálkodásához tömegesebben sorakozván, eddiginél nagyobb érdeklődéssel nézzék annak fejlődését, s magukat tekintettel az elszórttság szülte nehézségekre, lehetőleg egynél több s a viszonyokat jól ismerő tanítók által képviseltetvén, okvetlenül gondoskodjanak arról, hogy saját jogaikat érvényre juttassák.

Hiszen ha van kertület, melynek vallási és bazafias szempontból teljesített misiója — az alapszabályokban gyökerező jogok mellett — a tanító javára minden segélyezés alkalmával felirható, az erdélyi tanítóság vallási és hazafias működése révén bizonyára első helyen áll!

Gyűlés után Cselka Nándor felszentelt püspök, érseki vikarius ő méltósága vendég szerető asztalához hivatott és tilt az egész bizottság. Ő méltósága nemcsak ezezel, hanem az ebéd aláit mondott rendkívüli meleg hangu pohárköszöntőjével is arra vallot, hogy a tanítókat nagyon szereti.

Azok ügyének felvirágozásáért üritette pobarát.

Ad multos annos!

Máthé József.

Kisebb közlemények

— **Ezüstmise Gyergyó-Ujfaluban.** Augusztus hava gazdag szokott lenni eseményekben; talán innen van azon várokozás, melylyel becses lapja ezen havi számát figyeljék, mikor előfordul ezen cím: „Személyzeti.“ No de ez már megtörtént; várokozásunkat t. szerkesztő ur is kielégíté. (Már t. i. a kinek).

Illik tehát, hogy viszonzásul mi is kedveskedjünk a „Közművelődésnek“ holmi személyzeti esemény referálásával, ha a szerkesztő ur megengedi.

Fürdői saisonnak már vége, így tehát „fürdői levelet“ nem írok; a „primiczák“ is elmúltak, tehát írok ezüstmiséről.

Nagyboldogaszony ünnepének nyolczadán egy kedves és megható ünnepélynek voltunk tanúi. Főtiszt. Molnár János gyergyó-ujfalvi plebános, szentszéki ülnök ur ünnepelte áldozó papságának 25-ik évfordulóját.

Molnár János 1845. jan. 6 án született. Korán árvaságra jutva már ifju korában sok nehézséggel küzdött, míg ezélt érhetett. Szívének vágya a papi-pálya felé vonzá, s így az erdély-egyházmegyei növendékpapok sorába vétetett föl. Tanulmányait a bécsi Pázmáneumban végezte, majd felszenteltetvén kolozsvári káplán lett. Innen csakbamar Fehérvárra helyeztetett át theologiai tanárnak s itt egyszersmind szentszéki jegyző s majd szentszéki ülnök lett. Később Gyergyó-Ujfaluban megüresedvén a plebánosi állomás: a hívek őt választák lelkipásztoruknak, mely tekintélyes plebániát szakértelemmel és küzdelemmel, már 15 év óta kormányozza.

Huzamos ideig munkálkodni az egyház bajnokainak edzésében, képezni az elmét az isteni tudományokban, nemesíteni a szívet a szelid erkölcsökben, munkálni a hívek ideig és örökké tartó boldogságát, mint tevő a derék jubiláns pap, — mind oly ténykedések, melyek megengedik, sőt kívánják, hogy 25 évi fáradalom után pihenőt tartson az ember s a multa tekintve hálát mondjon az egek Urának, a jövőbe nézve pedig leesdje Isten szent kegyelmét.

Augusztus 22-én a külfömben is gyönyörű ujfalvi templom ünnepi színt öltött, a remek oltárt illatos, változatos színompázatu virágok ékíték. Megjelentek istenházában a hívek közül, kik papjukat igazán szeretik, a távolból is eljötték a jubiláns tisztelői és barátai, hogy részt vegyenek az ő ünnepén.

Tíz óra után lépett az Ur oltára elé az ünneplő plebános főtiszt. Ferenczi Károly gyergyó-kerületi esperes ur manuduktorsága mellett, környezve a gyergyói papság oly teljes és nagyszámu assistenciája által, hogy e sorok írója csupán „thurifernek“ vált be s ott is csak a „navikulát“ tartotta. „Te Deum“ eléneklése után következett a szent mise. Mise után a plebániákba tértünk, hol Ferenczi Károly esperes ur a testvéri szív melegével köszöntötte a közszeretben álló paptestvért s emlékül a paptársak nevében egy csinos ezüst tintatartót és egy emlékalbumot nyújtott át. Zokogás és meghatottság között felelt a jubiláns köszönve a szeretet e szép nyilvánulását, s kérve továbbra is paptársai s barátai ragaszkodását.

Majd a jubileumi ünnep kedélyesebb része következett. A házigazda vendégszerető asztala dűsan megterítve várt, melynél 30-nál többen foglaltunk helyet. Es most hiszem, azt kérdezik: voltak-e pohárköszöntők? De menuyi!

Elsőnek a jubiláns állott fel, s vissza tekintve életének 10, papságának 25 évére: hálás szívvvel emlékezett meg Püspök urunk ö Nagyméltóságáról, aki 25 évvel ezelőtt mint manuduktora vezette első szent miséje alkalmából Istennek oltárához. Eltette Erdélynek nagynevű püspökét. Szavaira melyeket állva hallgatott a vendégsereg — felhangzott a viharos „éljen“!

Majd Ferenczi esperes köszöntötte az ünneplő lelki pástort, örömeinek adván kifejezést, hogy oly nagy és súlyos betegség után most teljes és jó egészségben ünnepelheti ezüst miséjét. Takó János ditrói plebános, mint a jubiláns egykori tanítványa, a tanítványok nevében köszönti őt. Molnár plebános kiemeli, hogy az ő ünnepe azért is nevezetes, mert ez alkalommal üdvözölheti a gyergyói papság újonnan kinevezett esperesét Ferenczi Károly urat, kinek egészségeért ürit poharat. Ferenczi esperes „pro devoto femineo sexu“ köszönt. Buslig József brassói tanár Takó plebánost köszönté. Ismét Takó plebános szólal fel köszöntvén a jelenlévő Dr. Dobribán orvos urat, kinek Isten után köszönheti a jubiláns jelenlegi jó egészségét. De el sem tudom sorolni a toastok nagy számát, hisz, hogy csakugyan sok volt, annak igazolására szolgáljon azon körülmény, hogy „a hétszemű csomafalvi ur,“ a toastok valóságos „Caserioja“ most eltérvén elvétől — per amorem Dei! — háromszor „büklentett“ poharat. Azonban nem hagyhatom említés nélkül a jelen volt helybeli községi bíró és algondnok urak székely nyelvlen, székely érzellemmel mondott talpraesett beszédeit, melyekben ők a hitközség nevében üdvözölték lelkipásztorukat. Jól esett látni és hallani az egyszerű, de őszinte szavakban a hivek szeretetének megnyilatkozását a derék plebános iránt.

Mint amolyan gyengélkedő ember, hamarabb ott hagytam a kedves társaságot. Azután mi történt nem tudom, de hogy jó kedv volt azt láttam, melyet nagyfokban emelt nagys. Karácson Márton főesperes, marosvásárhelyi igazgató urnak megérkezése, kinek megjelenése Gyergyóban ünnepet varázsol.

Haza érkeve midőn e sorokat írom, még füleimbe cseng a szíveknek sokszor hangoztatott kiáltása: Eljen még soká Molnár János gyergyó-ujfalvi ezüstmisés plebános!

— **Orgonaszentelés Csik-Nagyholdogasszonyon.** „Csak nem fajult el még a székely vér.“ Az unokákban él még az ősök vallásos buzgalma. S habár a jelenkor romboló szelleme el is akarja fojtani a szent hit sugallta meggyőződés nyilvánulásait, pusztító vibara mégis erejét veszíti ott, hol az isteni vallás ihlete magasztos tényben nyilvánul. Ezt bizonyítja Csik-Nagyboldogasszony buzgó hiveinek Isten dicsőségére hozott monumentális áldozata. E buzgó hitközség a magyarok nagy Asszonyának oltalma alatt őseink buzgóságával siet ma is lelke dicsérő imáját minél fönségesebb módon a hatalmas Istennek áldozatul vinni. De midőn látá, hogy az imának égbe emelő szárnyain a buzgó lélek már nem jut oly hamar Istenéhez, mint korábbi időkben érezé, szent buzgalmának fokozására új orgonát állított. S ez orgonát tolyó évi aug. 15-én a magyarok nagy Asszonyának ünnepén adá át az Ur dicsőségének emelésére. Az a fönségesség, az eget kereső léleknek orgona szavánál látható elragadtatása oly dicsősége és érdeme e mű megteremtőjének, minőt csak egy páratlan tehetségű, vallás szellemétől lelkesülő és Istenért lángoló művész szerezhet magának. Ezen orgonát Angster József, pécsi orgonaművész készítette, ki midőn magas szellemét e műben megtestesítette, közelebb hozta az eget a földhöz, mert ezen orgonában az angyalok énekének fönséges dallama hallszik. Hogy ki ez az orgonaművész, megmondja a szakvélemény, melyet egy elismert zene- és orgona tanár, tek. Lakatos Izsó a csiksomlyói róm. kath. tanító-képezde jeles tanára adott s mely így hangzik: „Ezen orgonaszerkezet, tekintve külalakját, tekintve hangszínezetét és jellegét, valamint a változatok precíz kivitelét és a mechanizmusban előforduló, a haladásnak megfelelő újabb vívmányt: oly mű, mely nemcsak a kívánalmaknak felel meg teljesen, hanem különös, ezélszerű rendszerénél s a magyar stylumt és egyházi szellemet felölelő alkotásánál fogva méltó dicséretre válik Angster József pécsi orgona-művész e nemben még ily eredményt fel nem mutatott szakképzettségének.“ A felszentelési ténykedést a hitközség magas szellemű angyallelkű plebánosa főt. Rancz János ur végezte. Az öröm, melyet a buzgó lelkipásztor Isten dicsőségeért lángoló szívében fardalmi és áldozatainak elért sikere fölött érzett, annyira fönségessé tette e napot, hogy az ájtatos nép lelki szemei előtt mintegy megújult a legszentebb Szűz menybevitelének magasztos jelenete. Hisz midőn megszólalt az új orgona, lelkünk el volt ragadtatva, mintha csak az ég angyalai szállottak volna le ismét öröm hangok között Jeruzsalembe, hogy királynéjukat isteni fiának dicsőségébe vigyék. — E fönséges hatásnak előkészítője a jeles szónok főt. Bardocz István csikkozsmási plebános ur volt, ki elragadó szónoklatával lelkünket az Isten anyjának kíséretében e földről az égbe emelé. — Az ünnepély végével a helybeli plebános vendégszerető asztalához tértünk, hol a nap örömeinek hatása alatt a házi gazda a mult idők dicső napjainak emlékével fokozta szívében tovább a Patrona Hungariae iránt ma kiválóan fellángolt tisztelet szent érzelmeit. És midőn a krisztusi szeretet békecsókjával tőle távozáunk, amaz edes meggyőződés urala szívünket, hogy a kath. székely nem tagadja meg a hitbuzgó ősokeket, míg a hivatásának élő lelkipásztor az örök rendeltetés eszméjét ápolja hivei lelkében.

IRODALOM.

Megrendelési felhívás.

„HISTORIA ECCLESIASTICA“

ezimű munkám még mindig kapható. Ez növendék papoknak van szánva iskolai használatra. Ara: 4 frt. Növendék papoknak és szerzeteseknek küldöm 3 frtért. A portót én fizetem. Nyolce példány után a gyűjtőnek egy tiszteletpéldánnyal szolgálok.

Gyulafehérvárt, 1894. augusztus 29-én.

Teljes tisztelettel

Dr. Balás Endre,
theol. tanár.

Előfizetési felhívás

ily ezimű munkára:

ERDÉLYI KATHOLIKUS HITSZÖNÖK

V. kötet:

Konferenciák, Ünnepi és Alkalmi Szentbeszédek
Forster Jánostól.

Tartalmaz mintegy 30 konferenciát az apostoli hitvallásról, azoukivül a bűnbánat szentségéről és a négy utolsó dolgról. A konferenciákon kívül vannak benne ünnepi beszédek az év minden ünnepére és alkalmi beszédek a leggyakrabban előforduló alkalmakra és templomi búcsúkra. A 30—32 nyomtatott ivre, legjobb minőségű papírra szép ciceró betűkkel nyomtatott mű ára bérmentes küldéssel 3 frt. Sacerdotibus erga sacra, unum per 35—40 xr computando.

Tekintettel arra, hogy a konferenciák mai nap már fölötébb szükségesegek, ez a mű nemesak hézagpótló, hanem mivel az egyes konferenciák mint önálló beszédek a soron kívül is mindig használhatók a tárgyaló hitbéli tanak megfelelő ünnepen, vagy alkalmokor, ez a körülmény nagyban emeli a mű gyakorlati használhatóságát. Súlyt fektettem arra is, hogy a tárgyalás menete könnyebb legyen s ugy az emlézés, mint az előadásra alkalmas.

A munkát kegyelmes főpásztorom, nmélt. és főtiszt. Lönhart Ferencz erdélyi püspök ur ó excellentiája 50 éves áldozópapi jubileuma emlékére szándékom kiadni.

Mihelyt annyi előfizető jelentkezik, hogy a kiadás biztosítva lesz, sajtó alá kerül s az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával a legrövidebb idő alatt az előfizetők kezébe jut.

Előfizetések levelező lapon alólírotthoz intézendők.

Gyulafehérvár (vár), 1894. évi június 29-én.

Forster János,
püspöki ceremoniarus.

Napi események köréből

— **Személyzeti.** Magdó Mihály bordosi lelkész Maros-Ujvárra expositus káplának, — Szabó Márton csikszentgyörgyi segédlelkész Bordostra lelkésznek és Incze Domokos ujmisés Csik-Szent-Györgyre segédlelkésznek, Péchy Jenő alapvizsgázott tanárjelölt a marosvásárhelyi

róm. kath. gymnasiumhoz a mennyiségteni és természettani tanszékre helyettes tanárnak nevezettek ki.

— **II. Nyilvános hála.** Offenbánya, 1894. aug. 23.

Az offenbányai róm. kath. templom, iskola-tanítói lak és plebaniális telek körüli helyreállításokra a magas kincstárkegyur által utalványozott egy ezer frt. mellett a hitközség terbére rótt 145 frt 99 kr. igás és kézi napszám váltásdíj előálíthatására, a „Közművelődés“ idei 24-ik számában közlötteken kívül még a következő nemes szívűek adakoztak: I. Offenbányáról: ifj. Kozmos János szöcs 2 frt. Az offenbányai bánya és kobortársulat pénztára 10 frt. Ozv. Wechsler Mátyásné 2 frt. Rausser István erdőőr 1 frt 50 kr. Rusz Vaszilic 1 frt. Olajos Kristina 1 frt. Birta József bányász 1 frt. Jánosik János bányász 1 frt. Laczkó János bányász 1 frt. Dán József hajadon 1 frt. Sztojka János cipész 1 frt. Vidermann Alajos bányász 1 frt. Brágya János bányász 1 frt. Fodor Anna 1 frt. Ozv. Kulik Józsefné 50 kr. Ozv. Moldován Lászlóné 1 frt. Korpá György bányatiszt 5 frt. Egy asztaltársaság 1 frt 15 kr. Rusz György jegyző 1 frt. Egy asztaltársaság 1 frt. 20 kr. Tyrilla Simon bányász 1 frt. Mara Avakum bányász 50 kr. Muskáu János bányász 60 kr. Heiman Adám 1 frt. Kolozsi József kereskedő segéd 1 frt. Schneder Katalin hajadon 1 frt 50 kr. Ebergényi Kristina hajadon 1 frt. Páskó János bányász 1 frt. Dáncs Mari 1 frt. Boér Teréz 1 frt. II. Lupsáról: Vitkovszky Antal erdőőr 1 frt. III. Topánfalváról: Binder János gyógyszerész 2 frt. 50 kr. Löwy Zsigmond kereskedő 2 f 50 k. Stáry Irén kisasszony 1 frt. IV. A brudányáról Galla György bányatiszt 1 frt. Az előbbi közleménnyel együtt bejött összesen: 147 frt 5 kr. s így hála az Egnek felhívásomat siker koronázta. S így fogadják az én kedves hiveim, kik felhívásomat megértették s igyekezetemet méltányolni tudják s más nemes szívű adakozók is, a nyilvánosság terén is mélyen érzett halás köszönetemet. A templom és iskola érdekében tett áldozatukat Isten sokszorosan fizesse vissza! Amen. Páskó Antal, s. k. plebános. Lázár Kristóf, algondnok.

Pályázat. A gergyó-remetei központi elemi róm. kath. iskola III. IV. V. VI-ik osztályai tanítására ideiglenesen — míg a jelenlegi kántor vagy lemond vagy meghal vezértanítói állásra pályázat hirdettetik. Evi fizetése előleges havi részletekben 400 frt. lakás két szoba, konyha, kamara, 400 □-öi kert, 6 öl lágy tűzifa. A pályázók szükséges okmányaikat 1894 szeptember 15-éig terjesszék be. Gyó Remete aug. 23. 1894 Az iskolaszék elnöksége.

— **Pályázat.** A topliczai (Marostorda megye) róm. kath. leányiskolánál megüresedett tanítónői állomásra pályázat hirdettetik. Evi fizetés: 300 frt. Ebből 200 frt a politikai község pénztárából havi utalagos részletekben, 100 frt pedig félévi utalagos részletekben a róm. kath. hitközség pénztárából. Lakaspénz: 50 frt. Kötelessége a leányosztályt önállóan vezetni. Pályázni kívánók folyamodványaikat szept. 16-ig sziveskedjenek alulírotthoz benyújtani. Az állomás püspöki kinevezés után október 1-én elfoglalandó. Topliczán, 1894. aug. 17-én. Zonda Vincze lelkész, isksz. elnök. (2.)

— **Pályázat.** A mezőszámsondi (Maros-Tordam.) r. kath. kántortanítói állomásra szeptember hó 15 ikéig pályázhatni. Jövedelem: 113 frt készpénz, 25 frt stóla, 160 véka szemes tengeri, 3 $\frac{1}{2}$ hold föld s lakás kerttel. 150 frt pótfizetés kiállításban. Mellékes jövedelemre számíthatni R. k. iskolaszék.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.

Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSERNI BÉLA, FEJÉR GERŐ, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.